

2. Hüseynov. B.Q. Məsləhət ingilis dilində leksik-semantik variativlik. Bakı, 1996.

3. Hüseynov. B.Q. Məsləhət ingilis dilində areal danışq variantları. Bakı, 1999.

4. Tragil P. Standard and Non Standard Dialeks. 1979.

5. John Holm. American English, 1980 Walfgang V. Varieties of English Around the World, 1975.

B. Hüseynov

Amerika və Britaniya ingilis dili variantları arasında müxtəlifliklər Xülasə

Bu məqalədə müəllif ingilis dilinin tədrisində bəzən qarşıya çıxan çətinliklərdən bəhs edir. Çünki son zamanlar istər danışq və istərsə də yazılı nitqdə işlədilən amerikanizmlərə rast gəlinir.

Məqalə həmin variantların işlənmə müxtəlifliyini, həm yazılı həm də tələffüz qaydalarını və eləcə də mənə fərqlərini də göstərməyə çalışır.

В. Гусейнов

Вариативность между Английским и американским языками Резюме

В этой статье автором рассматриваются трудности возникающие при преподавании английского языка. Потому что в последнее время очень часто встречаются много слов называемые американизмы, которые создают большие трудности.

Статья так же анализирует и даёт рекомендации по решению этих проблем.

Hörmətli abunəçilər!

"Azərbaycan məktəbi" jurnalına 2012-ci il üçün abunə yazılışına başlanmışdır. İndeks: 1002

Jurnalınızın 2012-ci ildə ilbəri normal fəaliyyətinin tənzimlənməsindən ötrü Sizə abunə yazılışına qoşulmağa çağırırıq. İldə 6 nömrə nəşr olunur. Bir nüsxənin abunə haqqı 2 manat 20 qəpik, illik abunə haqqı 13 manat 20 qəpikdir.

Abunə respublikamızda fəaliyyət göstərən

"Azərbaycanı" ASC

"Qasid" ASC

"Qaya"

"Səma"

"Xpress-Elita"

"Kaspi"

"Səda"

mətbuatı firmalarında qəbul edilir. Böyük əməlləri olan pedaqoji jurnalınıza abunə yazılmağa tələsin.

440-39-83

493-16-43

441-35-33

494-09-59

437-28-10

432-39-55

430-54-26

Tarix təlimi metodikasının problemləri yeni araşdırma müstəvisində

Elmira Qasimova

ADPU-nun Türk, Şərqi Avropa xalqları tarixi və tarixin metodikası kafedrasının dosenti

Azərbaycan Respublikasının müstəqillik qazanması ictimai-siyasi həyatımızın bütün sahələrində köklü dəyişikliklərin aparılması zərurətini doğurmuşdur. Bu baxımdan gənclərin həyata hazırlanmasında, onların analitik düşüncəsinin elmi idrakının inkişafında tarixin tədrisi metodikası fənni çox böyük imkanlara malikdir.

Bu yaxınlarda işıq üzü görmüş "Tam orta məktəblərdə tarixin fəal/interaktiv təlimi metodikası" kitabı (2011) gənclərin elmi-nəzəri biliklərinin, başqa sözlə, tarixi düşüncələrinin inkişaf etdirilib formalaşdırılması işinə kömək edən vəsait kimi əhəmiyyətli bir vəsaiti kimi tədiq edilmişdir. Dərs vəsaitinin müəllifi tarixin tədrisi metodikası üzrə elmlər doktoru Mübariz Əmirovdur.

Problemləri elmi düşüncə müstəvisində çözümlən bu sanballı vəsait özündə 60 saatlıq mühazirə materiallarını ehtiva edir. Yeni təlim texnologiyasına dayaqlanan, kontekstdə nəzəri və təcrübə məsələləri bir araya gətirən müəllif sonucda bakalavr, magistr, doktorant, elmi işçi və tarix müəllimlərinin arzu etdiyi dəyərli bir vəsaiti elmi-pedaqoji dövrüyyəyə təqdim etmişdir.

Vəsaitin mövzusunun qloballığının, kontekst genişliyinin öncədən nəzərə alındığı bölmələrin düzəndən aydın görünür. Bölmələr müəllifin mahiyyət müstəvisində sərbəst təfəkkür gəzşmələri edə bilmək, məsələləri yeni baxış bucağı altında dəyərləndirib konseptual fikir formalaşdırmaq imkanı verməsinə diqqət çəkir. Məsələn, "Məktəbdə tarix təlimi metodikası – pedaqoji bölmələrdən biri kimi" adlanan birinci bölmə özünün arealı ilə səciyyəvidir. Başqa sözlə, müəllif vəsaitin strukturunda bu kimi bölməni öncə çəkməklə sonrakı bölmələrin də mövzu və ideyasını bir-birilə ilgiləmək və bunları təhlilləri mahiyyət müstəvisində irəliləmək imkanı qazanmışdır. Yəni birinci bölmə sanki mərkəzi güc nöqtəsi olaraq müəllifin fikir və mülahizələrinin toplanmasına mübit zəmin yaratmışdır. Azərbaycan Respublikasının təhsil sisteminə dövlət siyasətinin əsas prinsipləri haqda şərhlər, tarix təliminin məqsədlərinin başlıca qayəsi barədə ilkin açıqlamalar vəsaitin dəyərini artırır. Vəsaitin 2-ci və 3-cü bölmələrində tam orta təhsildə tarix təhsilinin inkişaf mərhələlərinin bütün mümkün parametrlərlə dəyərləndirmə predmetinin çevrilməsi təsəvvüf deyil. Mövzunun mahiyyətindən boy atan bu kimi bölmələr problemin tarixinə

ekskurs etmək baxımından da səciyyəvidir. Tarixin tədrisi metodikası haqda bu kimi elmi qənaətlər problemə aydınlıq gətirir və müəkkəb məsələlərin dayərləndirilməsi fonunda konseptual mülahizə yürütmək bacarığını nəzərə çarpdırır. Vəsaitdə Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin müəllim haqqında müdrik mülahizələrinin müstəviyə çıxarılması məktəbdə tarix təlimi prosesinin mahiyyəti, prinsipləri, funksiyası və qanunauyğunluqları barədə konseptual fikirlərə mühüm təkan vermişdir. Heydər Əliyevin "Təhsil millətin gələcəyidir" kəlamı, ölkə prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin "Müasir dünyada hər şeyi bilik, savad, təhsil həll edir" bəyanatı fonunda Azərbaycanın təhsil sahəsində aparılan islahatlar barədə mülahizələrin tədqiqatın müstəvisinə çıxarılması da mühüm maraq kəsb edir.

700 səhifədə incələnen, böyük həcmətin, gərgin yaradıcı axtarışların, elmi-metodik ümumiləşdirmələrin bəhrəsi olan bu kitabın strukturu tarix təlimi metodikasının iç problemlərinin özəl rəqursları ilə, miqyaslı şəkildə sərgilənməsinə və müəllifin yeni bəxış bucağının nümayişinə geniş meydan açmışdır. Vəsaitin əksər bölmələri və onların mahiyyətə uyğun çeşidli paraqrafları təhsilin məzmu-

nunun konseptuallığına yönəlik açıqlamaları ilgiləmək imkanı vermələrilə diqqəti çəkir.

Vəsaitin 260-261-ci səhifələrində Ulu Öndər Heydər Əliyevin tərcümeyi-halının bəzi məqamlarına dair məlumatlar tələbə gəncləri vətənpərvərlik və milli ideallar ruhunda təbiiyə etməyə, onların idrakı imkanlarını yüksəltməyə yardım edir.

Kitab özündə 31 bölməni, 85 paraqrafı ehtiva edir. Burada mövzu tarazlığının qoruyub saxlanmasına ardıcıl fikir verilməmişdir.

Bölmələrdə paraqrafların say fərqi mövzunun tələbilo səsləşir. Məsələn, "Məktəb tarix dərsləri", "Tarix təlimi metodları" bölmələrinin hər birini bir paraqrafda tədqiq-təhlil edilərək ümumi qənaətin ortaya qoyulması mümkün hesab edilməmişdir, "Fəal/interaktiv dərslərin mərhələlərinin həyata keçirilməsi qaydaları və yolları", yaxud "Tarix təlimində yeni texnologiyadan istifadə" bölmələri müvafiq olaraq 5 və 6 paraqraflar əsasında şərh olunmuşdur. Bu o deməkdir ki, haqqında danışılan dərslər vəsaitinin strukturu tərtib edərkən tarazlığın qorunması önəmli hesab edilməmişdir. Maraq doğuran cəhətlərdən biri də budur ki, vəsaitin bölmə və paraqrafları mahiyyət etibarilə bir-birini şərtləndirir, tamamlayır, təkanlayır və sonucda əsas mövzunun bütün təfərrüatı ilə reallaşmasına zəmin yaradır. Vəsaitdə dərslər siyasəti, məktəb dərsləri barədə tutarlı mülahizələr yürüdüldü və bu kontekstdə tövsiyə edilən səciyyəli arqumentlər inandırıcı şəkildə ortaya qoyulur. Dərslərlə təsdiq olunmuş meyarlara əsasən qiymətləndirən müəllif cəmiyyətimizə təhlil və informasiya əsri hesab edilən XXI əsrdə məktəblərin həm də texnolo-

giyasız keçinə bilməyəcəyi qənaətinə də aydınlıq gətirir.

Mühüm əhəmiyyətə malik olan məsələlərdən biri də əlbəttə ki, dərslər vəsaitinin bölmələrində müvafiq sxemlərin və cədvəllərin yer almasıdır. Məsələn, "Məktəbdə tarix təlimi metodikası – pedaqoji fəndlərdən biri kimi" adlı birinci bölmədə yer alan sxemlərdən birində təhsil sahəsində dövlət siyasətinin prinsiplərinin ümumiləşdirmə baxımından yerləşdirilməsi səciyyəvidir: humanizm, demokratiklik, bərabərlik, millilik, dünyəvilik, keyfiyyətlik, səmərəlilik, fəsiləslilik, varislilik, inteqrasiya.

Dərs vəsaitinin başlıca tələblərindən qaynaqlanan bu kimi sxem və cədvəllər metodiki səciyyə dəşiməqlə bərabər, həm də oxucunun dünyə görüşünün genişləndirilməsinə hesablanmışdır. "Tarix təlimi metodikasının mənbələri", "Tarix təlimi metodikasının başqa elmlərlə əlaqəsi" kimi mühüm məsələlərin şərhilə bir araya gətirilən sxemlər vəsaitin müasir tələblərə uyğun yazılmasından soraq verir. Bölmələrin mövzularının yeni bəxış bucağı əsasında şərhli bir daha göstərir ki, vəsait bilavasitə pedaqoji təhsil və müəllim hazırlığının konsepsiya və strategiyasına cavab verən tərzdə yazılmışdır. Mahiyyətdən boy göstərən bu kimi rəqurslar məziyyətlərin sırasını sıxlaşdıraraq belə bir qənaət doğurur ki, sözügedən dərslər vəsaiti tarixin fəal/interaktiv təlimi metodikasına dair son dövrdə yazılan dəyərli əsərlərdən biridir. Əslində, kitabda tarixin fəal/interaktiv təlimi və onun metodikası haqda konseptual elmi-pedaqoji açıqlamalar məhz belə bir qənaətə gəlməyimizə haqq verir. Bunlar bir də onunla bağlıdır ki, dərslər vəsaitinin müəllifi M.Əmirov

təcrübəli alimdir. O, orta məktəblər üçün "İnsan hüquqları", "Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası" dərslərlərinin həmmüəlliflərindən biridir. O, həmçinin 3 monoqrafiyanın, ali məktəblər üçün hərsəsi 36 çap vərəqi həcmində olan "İnsan və cəmiyyət", "Orta məktəbdə tarixin tədrisinin aktual problemləri" dərslər vəsaitlərinin, tarixin tədrisi metodikasının aktual məsələlərinin konseptual şərhini özündə ehtiva edən 200-ə qədər məqalənin müəllifidir.

Bələklə, mövzunu mümkün rəqurslarla şərh edən bu vəsaitin çeşidli məziyyətləri barədə öz fikirlərini oxucular səyləşəcəkdir. Lakin indiki halda isə kitab tələbələr təhsilimizdə Milli Kurikulunun tətbiq olunduğu şəraitə müvafiq məlumatlandırılması və onlara müəyyən hazırlıq verilməsi baxımından vaxtında yazılmış vəsait kimi dəyərlandırilməlidir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Mərdanov M. Azərbaycan təhsili yeni inkişaf mərhələsində. Bakı: Çapı-oğlu, 2009.
2. Əmirov M. Tam orta məktəbdə tarixin fəal/interaktiv təlimi metodikası. (Ali məktəblərin tarix fakültəsi tələbələri üçün dərslər vəsaiti). Bakı, 2011.
3. Əhmədova M., Qasımlı M., Kasi Şoran və b. "Müəllim hazırlığının və orta təhsilin perspektivləri", Bakı: Adiloğlu, 2005.
4. Məlikov K., Nəcəfli T. Tarixin inteqrativ təlimi: Bakı: 2002.
5. Hüseynov R. Azərbaycan tarixi tədrisinin bəzi məsələlərinə dair // Azərbaycan məktəbi, 2010, № 1.
5. Ümumtəhsil məktəblərinin V-XI sinifləri üçün tarix proqramı. Bakı, 2005.